

Coimisiún na Scrúduithe Stáit
State Examinations Commission

Leaving Certificate 2018

Marking Scheme

Estonian

Higher Level

Note to teachers and students on the use of published marking schemes

Marking schemes published by the State Examinations Commission are not intended to be standalone documents. They are an essential resource for examiners who receive training in the correct interpretation and application of the scheme. This training involves, among other things, marking samples of student work and discussing the marks awarded, so as to clarify the correct application of the scheme. The work of examiners is subsequently monitored by Advising Examiners to ensure consistent and accurate application of the marking scheme. This process is overseen by the Chief Examiner, usually assisted by a Chief Advising Examiner. The Chief Examiner is the final authority regarding whether or not the marking scheme has been correctly applied to any piece of candidate work.

Marking schemes are working documents. While a draft marking scheme is prepared in advance of the examination, the scheme is not finalised until examiners have applied it to candidates' work and the feedback from all examiners has been collated and considered in light of the full range of responses of candidates, the overall level of difficulty of the examination and the need to maintain consistency in standards from year to year. This published document contains the finalised scheme, as it was applied to all candidates' work.

In the case of marking schemes that include model solutions or answers, it should be noted that these are not intended to be exhaustive. Variations and alternatives may also be acceptable. Examiners must consider all answers on their merits, and will have consulted with their Advising Examiners when in doubt.

Future Marking Schemes

Assumptions about future marking schemes on the basis of past schemes should be avoided. While the underlying assessment principles remain the same, the details of the marking of a particular type of question may change in the context of the contribution of that question to the overall examination in a given year. The Chief Examiner in any given year has the responsibility to determine how best to ensure the fair and accurate assessment of candidates' work and to ensure consistency in the standard of the assessment from year to year. Accordingly, aspects of the structure, detail and application of the marking scheme for a particular examination are subject to change from one year to the next without notice.

HINDAMISJUHEND

I ÜLESANNE kuni 30 punkti

Vasta küsimustele. Iga õige vastus annab 5 punkti.

Tähendusest arusaamine. Seleta lahti või asenda oma sõnadega antud sõnad ja väljendid.

1. Seleta oma sõnadega lahti järgmised sõnad ja väljendid: (5 × 1)
 - 1) *polariseerumine – vastandumine*
 - 2) *kardinaalselt erineva – otsustavalt erineva, olema hoopis teistsugune*
 - 3) *iseäranis lähivad peale – eriti/ennekõike meeldivad/sobivad inimestele, inimesed eelistavad*
 - 4) *kulutulena levima – väga kiiresti laiali minema*
 - 5) *panustama – oma panust andma, oma osa andma, jõupingutus millegi saavutamiseks*

Vasta teksti põhjal küsimusele, sõnastades loetu ümber oma sõnadega

2. Kuidas on artiklis defineeritud mõistet „valeuudised“? (5)

Tegemist võib olla kas puhaste väljamõeldistega või lihtsalt algallika sõnastuse muutmise või täiendamisega. Samuti võib valeuudiseks olla kõmupealkiri, poliitiline satiir või liikvel olev legend, aga ka valikuliselt kajastatud uudis.

3. Tekstis rõhutatakse mitu korda, rääkides eriti noortest, väljendit „meediakirjaoskus“. Selgita, mida selle mõiste all silmas peetakse. (5)

Meediakirjaoskus tähendab, et uudise tõlgendamiseks ja selle tõesuse hindamiseks on vaja teada, kuidas meedia üldiselt funktsioneerib, oskust näha protsesse ja nähtusi kõne all oleva üksiksündmuse taga, võimet need infotükid konteksti paigutada ning kogu pilti kriitiliselt analüüsida. Ühiskond on täis inimesi, noored nende hulgas, kes on küll digitaalselt väga pädevad, ent kelle analüüsioskus jätab soovida.

Vasta teksti põhjal küsimusele, kasutades oma sõnu ja täislauseid

4. Millist rolli mängivad inimeste moodsa ajastu infotarbimisharjumused valeuudiste levikus? (5)

Moodsal ajastul tarbivad inimesed uudiste lugemiseks üha rohkem digitaalseid kanaleid ning aina vähem traditsioonilist massimeediat. Sotsiaalmeedia osatähtsus info vahendaja ja meelelahutajana on hüppeliselt kasvanud. Samuti on kasvanud inimeste pädevus ise sisu toota ning seda sotsiaalvõrgustikes jagada. Inimesed tahavad, et info jõuaks nendeni kiiresti ja kogu aeg ning et see oleks esitatud võimalikult lühidalt ja illustreerivalt. Traditsiooniline massimeedia ei ahvatle enam, sest ta on liiga aeglane, liiga põhjalik ning võimalik, et ideoloogiliselt kallutatud. Tegelikult ei tajuta, et sotsiaalmeedia uudised on samamoodi ühekülgsed ja kallutatud, ning ka inimeselt inimesele jagatav sisu ei ole mitte alati kõige õiglasem ja erapooletum.

5. „Valeuudiste levik ja traditsioonilise meedia üha suurenev meelelahutuslikkus, millega püütakse vastata tarbijate ootustele, võivad viidata demokraatia haavatavusele, milles ollakse vastuvõtlik manipulatsioonidele.“ Selgita artiklile tuginedes, mis põhjusel on sinu arvates mõni ühiskonna huvigrupp meedia manipuleerimisele vastuvõtlikum kui teine.

(5)

Pidev infovoog on muutnud inimeste ootusi uudiste edastamise kiiruse, hulga ning sisu suhtes, samuti annab panustamine meelelahutuslikkusele rohkem klikke ning suuremat kasumit meediaväljaannetele. Seetõttu on meediaväljaanded väga huvitatud just õige sihtrühmani jõudmisest. Nii et võib öelda, et lihtsam on manipuleerida nendega, kes tarbivad uudiseid peamiselt sotsiaalmeedia vahendusel. Sotsiaalvõrgustikus on lihtne jääda kinni kitsa ringkonna mõttemaailma ja neid hinnanguid siis kas teadlikult või teadmatult ise edasi kanda. Kuna sotsiaalmeedia ja reklaamitööstus tegutsevad käsikäes, on neil väga kerge konstrueerida uudise taha oma sisu, lisada kõmu ja varustada „õige“ reklaamiga, ning saata see seejärel tarbimiseks just oma sihtrühmale tema eelistusi arvesse võttes. Lisaks on internetimeedia täis inimeste enda loodud sisu, millega on samuti võimalik inimesi vajalikus suunas mõtlema mõjutada. Inimestele üldiselt meeldib subjektiivne lähenemine, see mõjub usaldusväärsema ja autentsemana kui näiteks ajaleheartiklid või õhtused uudised. Samas mõjutab uudiste edastamise kiirus ja inforohkus oluliselt faktide õigsust, uudised on tihti poolikud, kontekstist välja rebitud või moonutatud. Inimeselt inimesele jagatava sisu osas on hea meeles pidada, et subjektiivsus ei tähenda tingimata objektiivsust.

6. „Kõigist ponnistustest sõltumata paistab sedasi, et võti on tavaliste inimeste käes: polariseerumise ja seega ka valeuudiste vastu aitab eeskätt julgus vastu võtta kriitikat ka enda seisukohtade aadressil ning tunnustada kasvõi ühtainsat oponendi väidetest.“ Arutle artikli põhjal, kuidas kriitikat taluv ja kaasvestleja arvamust austav suhtumine peaks aitama ehtsatel uudistel esiplaanile jõuda.

(5)

Teise poole arvamuse ärakuulamine aitab aru saada, kas on üldse eriarvamusi, võib-olla ei ole põhjust väitlust alustadagi. Kui see siiski osutub möödapääsmatuks, viib tõeni argumenteeritud, viisakas ja faktipõhine vaidlus, mis keskendub lahenduse otsimisele. Vestluspartneri suhtes lugupidava hoiaku ja tasakaaluka tooni säilitamine aitab isegi siis, kui tema arvamusega pole võimalik nõustuda. Võitja pole see, kes kõvemini karjub.

Kriitikat on üldiselt raske taluda, selle tegemine nõuab julgust ja taktitunnet, ning selle vastvõtmine on õpitav. Kriitika tekitab küll enamasti konflikti, aga see omakorda viib ehk lahenduseni.

Nii ühiskondliku kui virtuaalkommunikatsiooni parendamiseks on oluline, et lahmiv ja agressiivne suhtlusstiil, enesekiitmine, teiste inimeste halvustamine ning nende ärakasutamine asenduks sisulise ärakuulamise ja faktipõhise väitlusega.

II ja III ülesande hindamisel arvestatakse järgmisi kriteeriume:

1. Teemast arusaamine ja sisu: teema on kandidaadi jaoks mõistetav ning ta on võimeline antud teemal mõtteid esitama – 30%
2. Teksti ülesehitus: kandidaadi lausestus on asjakohane, struktureeritud ja eesmärgipärane – 30%
3. Sõnavara ja stiil: kandidaadi keelekasutus on pädev oma mõtete selgeks ja ladusaks väljendamiseks – 30%
4. Õigekiri: õigekeelsus ja kirjavahemärgid – 10%

II ÜLESANNE kuni 30 punkti

„Kas võltsuudiseid tingib ajastu, milles sisust on olulisem reaktsioon ja tõest olulisem tähelepanu?“ Milline on sinu arvamus selles küsimuses? Kommenteeri oma seisukohta 100–150 sõnaga.

Näiteks:

Nutisõltuvus, noorte ja laste digiharjumused

Anonüümne või avalik internet, privaatsus, ohutus, identiteet

Küberkuritegevus, küberkiusamine

Inimestevaheline suhtlus, kiire elutempo, tarbimine, positsioon ühiskonnas

Massikultuur, globaliseerumine, turundus, reklaam, keeleoskus

Igähemeedia – klikkimine, postitamine, kommentaariumid, meelelahutus, vihakõne

Jne.

III ÜLESANNE kuni 40 punkti

Umbes 300sõnaline sidus teemakohane kirjand läbimõeldud sisu, selge ülesehituse ning sorava lausestusega.

